

Naturligt joniserande strålning från ballast är allas ansvar

Dessutom har ett aktivitetsindex, en beräkningsmodell, utarbetats för att skapa en harmoniserad mätmetodik som standard, vilken skall gälla över hela EU.

Det nya EU-direktivet är kanske inte helt nytt utan snarare omstöpt med förtydligande riktlinjer vad avser joniserande strålning, berättar Magnus Döse på CBI, Swedish Cement and Concrete Research Institute.

-Det ligger mer i linje med CPR-förordnandet och är ett mer sammanbundet dokument än de som funnits tidigare. Man har blivit mycket tydligare med att ansvaret löper över hela kedjan och trycker på att det måste finnas en dialog mellan alla aktörer på marknaden.

Ett av syftena med det "nya" direktivet är att det ska bli lättare att jämföra produkter när det finns en harmoniserad mätstandard, som används av alla berörda inom branschen. Eu:s förslag heter Aktivitetsindex och ger ett värde för joniserande strålning baserat på koncentrationen av Radium-226, Thorium-232 och Kalium-40 i materialet. Det är en teoretiskt framräknad modell som utgår från ett "bunkerliknande" rum, ett så kallat "worst case scenario" utan dörrar eller fönster. Resultatet ger en generell bild av joniserande strålning från byggmaterialet, utifrån vissa givna förutsättningar på tjocklek och densitet för rummet. Ett värde som understiger 1 innebär att det är fritt fram att sälja materialet på marknaden. Ett värde som överstiger 1 innebär dock inte att materialet inte får säljas utan där stipuleras att en vidare utredning, en så kallad "Dose assessment" i samarbete med berörda myndigheter ska utföras.

- Det här är ju ett arbete som pågår just nu och det är kanske lite tidigt att svara på vad det kommer att innebära i detalj för bergmaterialindustrin, säger Magnus Döse. Därför kan det vara värt att avvakta lite tills det klarnar ytterligare.

Magnus Döse berättar att många i branschen redan utför mätningar på sitt material, ofta med fältspektrometer. EU vill dock att mätningen ska utföras i analyslaboratorier, vilket hela den harmoniserande mätmetodiken utgår från, för att säkerställa jämförbara resultat mot övriga byggmaterial på marknaden. Möjligtvis kan man använda resultat från fältspektrometer, i samråd med berörda myndigheter, under förutsättning att mätvärden och egenkontroller visar att resultatet överensstämmer med genomförda laborietester. Därom är det dock för tidigt att sja, menar Magnus Döse.

- Branschen kan också föra diskussioner med Boverket om hur det nya direktivet ska implementeras och användas.

Man skall ha i åtanke att detta är en stor omställning och en implementeringstid på flera år är nog en nödvändighet för att uppnå god funktionalitet, förklarar Magnus vidare.

När det gäller material med ett aktivitetsindex som överstiger 1 och därmed blir föremål för fortsatt utvärdering pågår i skrivande stund arbetet med att utarbeta en "Dose Assessment"-modell.

SBMI:s rekommendation är att den som levererar ballast till betong ser till att ha mycket god kontroll på ballastens strålningsnivå och försäkra sig om att köparen vet hur hög nivån är, men att avstå från att ha synpunkter på vad strålnivån blir i den färdiga konstruktionen.

- Vi ska ta ansvar för vår del i värdekedjan, men bör akta oss för att, kanske i iveren att få till en affär, ge oss in i nästa led i värdekedjan och säga att "det här är det inga problem att bygga kontor och bostäder med", framhåller Björn Strokirk, VD för SBMI.

Tilltänkt modell enligt det nya direktivet

1. Aktivitetsindex hos en färdig produkt (material) mäts hos ackrediterat laboratorium, baserat på framtagna Tekniska Standarderna av EU.
2. Resultatet redovisas i "Declaration of Performance" - CE-märkning.
3. Om erhållet värde överstiger 1 utvärderas materialet vidare enligt en "Dose Assessment"-modell.